

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka

Warszawa, 12 kwietnia 2023 r.

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w dniu 20 marca 2023 r.

W dniu 20 marca 2023 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Zespół”), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

I. Wprowadzenie Przewodniczącego Zespołu

Posiedzenie otworzył Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych do spraw postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka („ETPC”), który przewodniczył spotkaniu („Przewodniczący”, „Pełnomocnik”).

Pełnomocnik przed przystąpieniem do omawiania poszczególnych punktów programu poinformował, że na ukończeniu znajduje się przygotowanie Raportu z wykonywania wyroków ETPC przez Polskę za 2022 r. Wskazał też, że raport zostanie przekazany Radzie Ministrów do przyjęcia. Po przyjęciu Raport zostanie umieszczony na stronie internetowej MSZ.

Następnie Pełnomocnik przedstawił agendę posiedzenia i zachęcił wszystkich zebranych do aktywnego udziału w posiedzeniu Zespołu.

II. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika w przedmiocie wykonywania wyroków ETPC, w tym informacja w przedmiocie statystyk za 2022 r., spraw zakomunikowanych Rządowi w I kwartale 2023 r. oraz orzeczeniach wydanych przez ETPC, jak również sprawach znajdujących się w procesie wykonywania

1. Dane statystyczne za 2022 r.

Pełnomocnik poinformował zebranych, że zostało już przygotowane podsumowanie statystyczne 2022 r., które zostanie szczegółowo omówione w Raporcie. W związku z tym przytoczył jedynie najważniejsze informacje dotyczące wydanych wyroków i zakomunikowanych spraw.

W szczególności Pełnomocnik wskazał, że w 2022 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka wydał wobec Polski 108 orzeczeń ws. 191 skarg, w tym 34 wyroki ws. 34 skarg oraz 74 decyzje ws. 157 skarg. W tej liczbie 44 orzeczenia dotyczące 51 skarg były korzystne dla Rządu (4 wyroki stwierdzające brak naruszenia dotyczące 4 skarg, 22 decyzje o niedopuszczalności dotyczące 29 skarg i 18 decyzji skreślających 18 zakomunikowanych Rządowi skarg z przyczyn formalnych). Nadto wydano 64 orzeczenia niekorzystne dla Rządu ws. 140 skarg (30 wyroków stwierdzających naruszenia dotyczących 30 skarg, 22 decyzje

ws. ugody dotyczące 77 skarg oraz 12 decyzji ws. deklaracji jednostronnych dotyczących 33 skarg).

Wśród 34 wyroków było 30 wyroków stwierdzających przynajmniej jedno naruszenie Konwencji przez Polskę dotyczących 30 skarg, w tym 1 wyrok ws. 1 skargi bez zasądzenia oraz 4 wyroki stwierdzające brak jakiegokolwiek naruszenia Konwencji przez Polskę dotyczące 4 skarg.

Wśród 74 decyzji były 22 decyzje o niedopuszczalności 29 skarg, w tym 20 decyzji o niedopuszczalności 27 zakomunikowanych skarg wydanych po obserwacjach Rządu; 22 decyzje zatwierdzające ugody w 77 skargach; 12 decyzji zatwierdzających deklaracje jednostronne w 33 skargach; 18 decyzji skreślających z przyczyn formalnych 18 zakomunikowanych Rządowi skarg, w tym 15 decyzji skreślających 15 skarg z powodu niepodtrzymywania ich przez skarżących po przedstawieniu obserwacji przez Rząd oraz 3 decyzje skreślające 3 skargi z uwag na śmierć skarżących.

Ponadto, Przewodniczący poinformował, że w 2022 r. Rząd otrzymał 337 nowych zakomunikowanych przez Trybunał skarg w procedurze skargowej (dla porównania wskazał, że w 2021 r. Trybunał zakomunikował Rządowi 277 nowych skarg, natomiast w 2020 r. - 126 nowych skarg, w 2019 r. - 251, w 2017 r. - 396, a w 2015 r. - 761). Pełnomocnik zauważył, że obserwujemy więc ponowny wzrost nowych komunikacji. Niezależnie od otrzymanych w 2022 r. komunikacji, Rząd otrzymał 60 zarządzeń tymczasowych (tzw. *interim measure*), a w 2 sprawach Trybunał rozważał zastosowanie takiej procedury, zaś 2146 nowych skarg wniesionych przeciwko Polsce zostało przydzielone składom sędziowskim ETPC do rozpoznania. W tym miejscu Przewodniczący odnotował, że wskaźnik liczby nowych skarg do liczby ludności spadł dla Polski do 0,57 (nieznacznie przekraczając średnią dla całej RE - 0,54), a Polska spadła na 22 miejsce wśród 47 państw (Rada Europy po wykluczeniu Rosji liczy 46 państw, ale w 2022 r. nadal napływały skargi przeciwko Federacji Rosyjskiej). Na koniec 2022 r. Polska była na 7 miejscu pod względem liczby skarg zawisłych przed Trybunałem (2450 skarg, 3,3% ogółu wszystkich skarg zawisłych przed ETPC). Polska miała o ok. 350 skarg mniej niż Grecja, która znalazła się na 6 pozycji, a o ok. 300 więcej niż Azerbejdżan, który był na 8 miejscu. Liczba zawisłych skarg była wyższa o ponad 1100 w porównaniu z zeszłym rokiem.

W 2022 r. Komitet Ministrów Rady Europy zamknął nadzór nad wykonywaniem 26 orzeczeń w sprawach dotyczących Polski (w tym 4 wyroków oraz 22 decyzji zatwierdzających ugody). Na koniec 2022 r. liczba orzeczeń ETPC przeciwko Polsce znajdujących się w procedurze wykonywania Komitetu Ministrów Rady Europy wzrosła do 125 orzeczeń (w tym 19 decyzji zatwierdzających ugody i 106 wyroków).

2. Sprawy zakomunikowane Rządowi w I kwartale 2023 r.

Pełnomocnik wskazał, że na koniec 2022 r. Rząd odnotował 337 komunikacji, tymczasem pod koniec I kwartału 2023 r. Rząd otrzymał 137 komunikacji i ta liczba rośnie z każdym dniem. W tej liczbie się mieści kilka nowych, kluczowych grup spraw (np. *Manowska i inni*) oraz sporo grup, które stanowią kontynuację poprzednich komunikacji (np. kolejne grupy przewlekłościowe, kolejne grupy dot. składu SN w sprawach cywilnych czyli *Palińska i inni*, etc.). W tej liczbie mieszczą się też sprawy komunikowane indywidualnie. Pełnomocnik przedstawił krótką charakterystykę każdej z grup spraw:

- 1) Sprawy związane z funkcjonowaniem sądownictwa (55 spraw):
 - Grzegorzycyk (sprawa dotycząca skargi na przydzielenie sędziego SN do Izby Odpowiedzialności Zawodowej);

- grupa *Kaspryszyn* (8 spraw) – brak powołania na wakujące stanowisko sędziowskie;
 - *Matkiewicz* – postępowanie dyscyplinarne wobec sędziego przed Izbą Dyscyplinarną SN;
 - grupa *Manowska* (8 spraw) – postępowania przed Naczelnym Sądem Administracyjnym w zakresie kontroli sądowej nominacji do Sądu Najwyższego, dokonywanych z udziałem KRS.
 - *Sadomski* (rozpoznawany łącznie z gr. *Manowska*) – brak powołania na wakujące stanowisko sędziego SN;
 - grupa *Palińska* (34 sprawy) – skład Izby Cywilnej SN,
 - *Brazewicz* – przewlekłość postępowania dyscyplinarnego wobec sędziego (post. przed Izbą Dyscyplinarną oraz Izbą Odpowiedzialności Zawodowej SN),
 - *Szeremeta* – postępowanie dyscyplinarne wobec sędziego (przed Izbą Dyscyplinarną Sądu Najwyższego).
- 2) Sprawy dotyczące zarzutu inwigilacji organizacji pozarządowych (*Smoleń i Fundacja Greenpeace p. Polsce*).
- 3) Sprawy dotyczące sytuacji na granicy z Białorusią:
- *Epler i Skubiszewski* – zakaz zgromadzeń w strefie przygranicznej,
 - *Nabradalik i Moskwa* – zatrzymanie fotoreporterów na granicy z Białorusią.
- 4) Sprawy rodzinne:
- *Boisteau* – sprawa dotycząca kontaktów z dzieckiem,
 - sprawa *K.O. i V.O.* oraz sprawa *M.O. i V.O.* – 2 sprawy dot. stosowania Konwencji Haskiej, dotyczące tego samego dziecka
- 5) Sprawy dotyczące cudzoziemców:
- *V.M. i inni* – umieszczenie w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców,
 - *D.B.* – wydalenie do Federacji Rosyjskiej,
 - *S.U.* – wydalenie do Tadżykistanu.
- 6) Sprawy komunikowane modułowo (78 komunikacji):
- *Kubikowski* – 10 spraw (przewlekłość karna),
 - *Nawrot* – 10 spraw (przewlekłość cywilna),
 - *Kosim* – 10 spraw (przewlekłość karna),
 - *Wojewoda* – 10 spraw (przewlekłość cywilna),
 - *Piórkowska* – 10 spraw (przewlekłość cywilna),
 - *Kamiński* – 10 spraw (przewlekłość karna),
 - *Iwankiewicz* – 10 spraw (przewlekłość cywilna),
 - *Szewczyk* – 4 sprawy (przewlekłość cywilna – sprawy post-*Bieliński*),
 - *Lehman* – 4 sprawy (przewlekły areszt tymczasowy).

3. Orzeczenia wydane/notyfikowane w 2023 r.

W I kwartale br. Trybunał wydał w sprawach przeciwko Polsce 17 orzeczeń, w tym 5 wyroków (we wszystkich wyrokach stwierdził naruszenie postanowień Konwencji) oraz 12 decyzji (w tym 6 o niedopuszczalności). Ponadto w 2023 r. Trybunał notyfikował Polsce 8 decyzji wydanych w 2022 r. (w tym 2 decyzje o niedopuszczalności).

W 2023 r. uprawomocniły się wyroki wydane w 2022 r. w sprawach *Juszczyszyn, Liu, Bierski, Rabczewska*, oraz *Kornicka-Ziobro p. Polsce*. W sprawach *Juszczyszyn, Liu* oraz *Rabczewska* Rząd złożył wniosek o przekazanie rozpoznania sprawy do Wielkiej Izby. Niemniej ten wniosek nie został uwzględniony.

W sprawie *Kornicka-Ziobro* to skarżąca złożyła taki wniosek, ale również nie został uwzględniony. Wyroki, w których stwierdzono naruszenie postanowień Konwencji, zostały przekazane do procedury wykonywania nadzorowanej przez KMRE.

4. Sprawy w wykonywaniu według stanu na 19 marca 2023

Pełnomocnik poinformował, że według stanu na 19 marca br. w nadzorze KMRE nad wykonywaniem znajdują się 132 sprawy, w tym 18 decyzji zatwierdzających ugodę oraz 114 wyroków. W tym roku KMRE zamknął nadzór nad 1 orzeczeniem (ugoda *Bełz i inni p. Polsce*). Niemniej możliwe jest, że już w najbliższym czasie zamknięte zostaną kolejne sprawy. Do 19 marca br. przekazano do Departamentowi Wykonywania Wyroków ETPC 18 raportów lub ich aktualizacji oraz informacji w sprawach.

5. Komunikacje złożone w I kwartale 2022 r. do Komitetu Ministrów na podstawie art. 9 Regulaminu Komitetu Ministrów w formacie ds. praw człowieka.

Do dnia 19 marca br. zostały przedstawione 3 komunikacje na podstawie art. 9 ust. 2 Regulaminu Komitetu Ministrów w formacie ds. praw człowieka. Były to komunikacje w sprawie *M.K. i inni p. Polsce*. Złożenie tych komunikacji wiązało się zapewne z faktem, że ten wyrok znajdował się na agendzie marcowego posiedzenia KM-DH.

Komunikacje przedstawiły: Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Centrum Praw Podstawowych przy Szkole Hertie w Berlinie oraz Centrum Praw Człowieka Uniwersytetu w Gandawie (Centre for Fundamental Rights at the Hertie School, Berlin, and Human Rights Centre of the University of Ghent) oraz Stowarzyszenie Interwencji Prawnej i Fundacja Instytut na rzecz Państwa i Prawa.

III. Informacja na temat ostatniego posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC (7-9.03.2023 r.)

W tym punkcie poinformowano uczestników, że w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconemu nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC, które odbyło się w dniach 7-9 marca 2023 r., znalazła się 1 polska sprawa (a właściwie grupa spraw) *M.K. i inni p. Polsce*. Sprawa ta nie była poddana debacie na forum Komitetu. Decyzja KMRE została przyjęta bez dyskusji.

W tej decyzji Komitet:

- wezwał władze polskie do przedstawienia informacji o funkcjonowaniu w praktyce przepisów nowelizujących ustawie o cudzoziemcach, przyjętych w drugiej połowie 2021 r., w następstwie kryzysu na granicy polsko-białoruskiej, a w szczególności informacji dot. praktyki stosowania przez Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców prerogatywy pozostawiania bez rozpoznania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej; sposobu traktowania cudzoziemców wnioskujących o taką ochronę, wobec których wydano nakaz opuszczenia kraju; jak również rzeczywistej możliwości aplikowania o ochronę międzynarodową przez osoby, które nielegalnie przekroczyły granicę RP.

- wniósł nadto o przekazanie wyjaśnień dotyczących przedstawionych statystyk dotyczących korzystania z nowych środków wprowadzonych ww. nowelizacją m.in. dotyczących wydanych nakazów opuszczenia terytorium Polski, liczby wniosków o udzielenie ochrony międzynarodowej pozostawionych bez rozpoznania, jak i liczby takich wniosków złożonych w ostatnich dziesięciu latach.
- wezwał również władze RP do wyeliminowania praktyki polegającej na błędnym formułowaniu oświadczeń osób pragnących wystąpić o ochronę międzynarodową oraz argumentów przytaczanych przez nie w uzasadnieniu takiego wniosku. Wniósł także o niezwłoczne przedstawienie informacji nt. środków odwoławczych od decyzji o odmowie przekroczenia granicy o charakterze suspensywnym.

Komitet Ministrów zwrócił się do Rządu RP o ustosunkowanie się do ww. problemów do końca listopada 2023 r. oraz zdecydował o ponownym zbadaniu przedmiotowej grupy spraw nie później niż na posiedzeniu w marcu 2024 r. W tej sprawie Pełnomocnik wystąpi wkrótce do MSWIA/KGSG i przekaże decyzję wraz z wnioskami po posiedzeniu. Możliwe jest również zorganizowanie posiedzenia grupy roboczej Zespołu aby omówić dalsze działania mające na celu postęp w wykonywaniu tej grupy.

Wskazano także, że wyrok w sprawie *M.K. i inni p. Polsce* jest wyrokiem wiodącym w grupie spraw do której należą 4 inne wyroki: *D.A i inni p. Polsce* (51246/17), *T.Z. i inni p. Polsce* (41764/17), *A.B. i inni p. Polsce* (42907/17), *A.I. i inni p. Polsce* (39028/17).

W trakcie tego posiedzenia KM-DH badaniu wykonywania były poddawane także inne sprawy wyniku czego łącznie KMRE przyjął 36 decyzji dotyczących 16 państw RE (w tym były to także rezolucje tymczasowe).

Na kolejnym czerwcowym posiedzeniu KMRE w formule ds. praw człowieka omawiana będzie większa grupa polskich spraw. Będą to *Tysiąc, R.R.* oraz *P. i S.*, a także cała grupa spraw dotyczących zagadnień wymiaru sprawiedliwości, tj. *Xero Flor, Broda i Bojara*, grupa *Reczkowicz (Dolińska Ficek i Ozimek, Advance Pharma)* oraz *Grzęda p. Polsce*.

IV. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- **Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu środków indywidualnych i generalnych w sprawach *Xero Flor w Polsce Sp. z o.o. p. Polsce* (skarga nr 4907/18), grupie *Reczkowicz p. Polsce* (skarga nr 43447/19), *Broda i Bojara p. Polsce* (skargi nr 26691/18 27367/18) oraz *Grzęda p. Polsce* (skarga nr 43572/18) w związku z umieszczeniem spraw w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE w czerwcu 2023 r. - referuje Ministerstwo Sprawiedliwości**

Na wstępie Pełnomocnik przypomniał, że polskie władze podjęły działania mające na celu poinformowanie Rady Europy („RE”) o wyrokach wydanych przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 24 listopada 2021 r. i 10 marca 2022 r.

Polskie władze przekazały informację nt. obu wyroków TK w ramach procedury przewidzianej art. 52 Konwencji, w ramach której Sekretarz Generalna RE zwróciła się do polskich władz o przestawienie informacji nt. ww. wyroków w kontekście obowiązywania art. 6 i 32 Konwencji. Taka informacja została przygotowana we współpracy z MS i PK, i przekazana SGRE łącznie z wyrokami TK w polskiej i angielskiej wersji językowej. Raport SGRE jest dostępny publicznie na stronie RE.

Ponadto władze polskie informują o wyrokach TK w ramach stanowisk procesowych składanych w sprawach zawisłych przez ETPC. Strona polska przekazała informacje o wyrokach TK również Komitetowi Ministrów RE.

Następnie Przewodniczący przypomniał, że sprawa *Xero Flor* dotyczyła braku należytego zbadania przez sądy krajowe w postępowaniu cywilnym, toczącym się w latach 2012-2015, zarzutów skarżącej spółki, że przepisy ograniczające jej prawo do odszkodowania nie powinny być zostać zastosowane w sprawie, ze względu na ich niezgodność z przepisami Konstytucji (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w zakresie prawa do rzetelnego procesu). Dotyczyło to również naruszenia prawa do sądu ustanowionego ustawą z powodu udziału w składzie orzekającym Trybunału Konstytucyjnego, który w 2017 r. odrzucił skargę konstytucyjną skarżącej spółki, sędziego M.M., wybranego do Trybunału Konstytucyjnego w 2015 r. W związku z tym ETPC stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji.

Nadto Przewodniczący przywołał wyrok w sprawie *Reczkowicz p. Polsce*, w którym Trybunał stwierdził naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji (prawa do sądu ustanowionego ustawą) w związku z tym, że sędziowie Izby Dyscyplinarnej SN, którzy oddalili skargę kasacyjną skarżącej od kary dyscyplinarnej w 2019 r., zostali powołani w procedurze powołania sędziów z udziałem Krajowej Rady Sądownictwa wyłonionej w oparciu o przepisy przyjęte w 2017 r. Wraz z tym wyrokiem omawiane są sprawy: *Dolińska-Ficek i Ozimek p. Polsce* oraz *Advance Pharma sp. z o.o. p. Polsce*.

Pełnomocnik przypomniał również orzeczenie ETPC w sprawie *Broda i Bojara p. Polsce*, dotyczące naruszenia prawa dostępu do sądu (art. 6 ust. 1 Konwencji) z powodu przedwczesnego zakończenia kadencji skarżących jako wiceprezesów sądu okręgowego na podstawie przepisów tymczasowych, obowiązujących w okresie od 12 sierpnia 2017 r. do 12 lutego 2018 r., które nie przewidywały procedury odwoławczej do sądu powszechnego ani innego organu wykonującego obowiązki sądowe.

Pełnomocnik zreferował również sprawę *Grzęda p. Polsce*, dotyczącą usunięcia sędziego z KRS przed zakończeniem jego kadencji i braku możliwości kontroli sądowej tej decyzji. Trybunał stwierdził w szczególności, że brak kontroli sądowej naruszył prawo dostępu do sądu. Wyrok w tej sprawie będzie omawiany na KM-DH po raz pierwszy.

Pełnomocnik poinformował, że w tych sprawach Rząd argumentował przed ETPC, że kwestie dotyczące władztwa publicznego nie wchodzą w zakres nadzoru ETPC, jednak we wszystkich tych sprawach ETPC stwierdził naruszenie w oparciu o test wynikający ze wcześniejszego wyroku w sprawie islandzkiej *Guðmundur Andri Ástráðsson*. Sprawa *Grzęda* była rozpoznawana przez Wielką Izbę. Pozostałe sprawy były rozpoznawane tylko przez Izbę. Poinformowanie KMRE o wydaniu wyroków przez polski TK nie spowodowało zawieszenia nadzoru nad wykonywaniem przez KMRE.

Pełnomocnik przypomniał, że sprawy te były debatowane na posiedzeniu KM-DH w grudniu 2022 r. oraz przywołał treść decyzji KM-DH. W obu decyzjach przyjętych w ww. sprawach KMRE podkreślił bezwarunkowy obowiązek implementacji ostatecznych wyroków ETPC przez Polskę. Wskazał, że przepisy prawa krajowego nie mogą usprawiedliwiać braku wypełnienia zobowiązań wynikających z Konwencji i z ubolewaniem przyjął stanowisko władz, jakoby ETPC działał poza zakresem swoich kompetencji. Ponadto w decyzji przyjętej w sprawie *Xero Flor*, KMRE wezwał władze do przedstawienia środków niezbędnych do wykonania wyroku bez dalszej zwłoki oraz odniósł się do stanowiska władz polskich odnośnie możliwości zapewnienia skarżącej spółce *restitutio ad integrum*, w ocenie KMRE nieprzekonywującego, i poprosił o analizę w przedmiocie możliwych środków indywidualnych w tej sprawie. W sprawie tej Komitet przypomniał też, że aby uniknąć

podobnych naruszeń prawa do sądu ustanowionego ustawą, władze powinny przedsięwziąć pilne działania naprawcze: (i) zapewnić, że Trybunał Konstytucyjny jest złożony z legalnie wybranych sędziów, a w związku z tym dopuścić do orzekania trójkę sędziów wybranych w październiku 2015 r., aż do końca ich dziewięcioletniej kadencji, jak również odsunąć od orzekania sędziów wybranych w sposób nieprawidłowy; (ii) odnieść się do statusu decyzji dotyczących skarg konstytucyjnych rozpatrzonych z udziałem nieprawidłowo wybranego sędziego(ów); oraz (iii) zaproponować środki, które w przyszłości zapobiegą niepożądanym, zewnętrznym wpływom na powoływanie sędziów. W przypadku braku znacznego postępu w sprawie Sekretariat został zobowiązany do przygotowania projektu rezolucji tymczasowej w sprawie *Xero Flor*.

Z kolei w grupie spraw *Reczkowicz KMRE*, przypomniał w szczególności, że źródłem naruszenia art. 6 Konwencji było nominowanie sędziów na wniosek KRS, ukonstytuowanej w oparciu o przepisy z 2017 r., które pozbawiły polskie sądownictwo możliwości wybierania sędziowskich członków KRS oraz umożliwiły ingerencję władzy wykonawczej i ustawodawczej w proces nominacji sędziowskich oraz podkreślił, że ta sytuacja wymaga niezwłocznych działań naprawczych, których to władze polskie jak dotąd nie podjęły. W ocenie Komitetu ustawa z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym nie wprowadziła adekwatnych działań naprawczych, ponieważ nie wprowadzono zmian w wyborze członków KRS, nie odniesiono się do statusu sędziów wybranych w wadliwych procedurach oraz do decyzji wydanych z ich udziałem oraz nie wprowadzono właściwego mechanizmu do badania legalności nominacji sędziowskich, jak również nie usunięto w pełni ryzyka dotyczącego odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów. Nadto zalecono polskim władzom niezwłoczne przyjęcie legislacji gwarantującej polskiemu sądownictwu prawo do wybierania sędziowskich członków KRS, zabezpieczając w ten sposób niezależność KRS, jak również odniesienie się do statusu wszystkich sędziów nominowanych w wadliwych procedurach na wniosek KRS, ukonstytuowanej po marcu 2018 r. oraz do decyzji wydanych z ich udziałem. Wezwano również władze do zapewnienia, że sądy są uprawnione do efektywnej oceny uchwał KRS przedkładających nominacje sędziowskie Prezydentowi RP, w tym także tych dotyczących sędziów SN, jak i do decydowania o legalności nominacji sędziowskich, niezależności i niezawisłości sędziów bez jakichkolwiek restrykcji lub sankcji za stosowanie Konwencji; wezwał je w tym kontekście do zniesienia lub zmodyfikowania wszystkich przepisów zakazujących kwestionowania zgodności nominacji sędziowskiej z prawem do sądu ustanowionego ustawą albo wprowadzających sankcje dla sędziów stosujących wymogi Konwencji.

W odniesieniu do sprawy *Broda i Bojara* Komitet zachęcił władze do przedstawienia własnej refleksji na temat środków nadal niezbędnych do ochrony prezesów i wiceprezesów sądów przed arbitralnym odwołaniem, także poprzez wprowadzenie sądowej kontroli decyzji o ich odwołaniu, jak również rozważenia możliwości wprowadzenia efektu retrospektywnego w odniesieniu do okresu od 12 sierpnia 2017 do 12 lutego 2018, kiedy to ponad 150 prezesów i wiceprezesów zostało odwołanych w oparciu o ustawę epizodyczną. Ponadto Komitet wezwał Polskę do niezwłocznej wypłaty zasądzonego zadośćuczynienia w sprawach *Dolińska-Ficek i Ozimek* oraz *Advance Pharma sp. z o.o.*

W kontekście możliwych dalszych działań KMRE w przypadku niewykonania wyroku ETPC Pełnomocnik wskazał na postanowienia art. 46 ust. 4 Konwencji, który przewiduje możliwość zwrócenia się przez KMRE do ETPC z wnioskiem o stwierdzenie, że państwo nie wykonało wyroku.

W nawiązaniu do informacji przedstawionych przez Pełnomocnika, przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości wskazywał, że w sprawie *Xero Flor* KMRE wykracza poza zakres wyroku. Skarżąca spółka miała prawo do sądu, wykorzystwała całą ścieżkę prawną

wraz z tzw. „prezesaem” w Sądzie Najwyższym. Nawet przy założeniu, że Trybunał Konstytucyjny byłby inaczej obsadzony, to nie ma gwarancji, że wynik sprawy byłby inny. Brak jest dowodów na związek przyczynowy między składem sądu, a zapadłym orzeczeniem. Nadto nawet stwierdzenie naruszeń Konwencji przez ETPC nie jest podstawą do wznowienia krajowego postępowania cywilnego. W związku z tym trudno zrozumieć, na czym KMRE opiera swoje sugestie związane z *restitutio in integrum*. W zakresie tego, aby zapewnić środki które w przyszłości zapobiegą niepożądanym zewnętrznym wpływom na powoływanie sędziów, należy zwrócić uwagę, że nikt nie wpływał na wybór sędziów TK. Wybrani oni zostali przez większość sejmową, a Prezydent odebrał od nich ślubowanie. Tak więc sędziowie zostali wybrani przez demokratycznie powołane organy.

Przedstawicielka KRS stwierdziła, iż w jej odczuciu KMRE chce, żeby polska władza ustawodawcza wpływała na sposób wyboru i skład polskiego Trybunału Konstytucyjnego. W jej ocenie oczekiwania KMRE są nie do pogodzenia z zasadą podziału władz. Ponadto zaznaczyła, że wśród sędziów, o których mowa w decyzji KMRE, jeden z niepowołanych sędziów, był czynnym sędzią innego sądu (a nie mógł być sędzią dwóch sądów).

Kolejna przedstawicielka KRS wskazała, że sędziowie w Polsce stanowią element władzy, a nieuznanie jakiegoś elementu władzy państwowej jest ingerencją w suwerenność. Zauważyła też, że nigdy wcześniej ETPC nie zajmował się problemem zasad wyboru sędziów w Polsce. ETPC chce coraz bardziej aktywnie zastępować polski TK i być *de facto* trzecią władzą ustawodawczą w Polsce.

W odniesieniu do grupy spraw *Reczkowicz*, przedstawiciel MS wskazał na wyrok TK z 10 marca 2022 r. Utworzenie Izby Odpowiedzialności Zawodowej (w wyniku nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym z 9 czerwca 2022 r.) jest wynikiem dialogu prowadzonego pomiędzy władzami RP, a Komisją Europejską. Ponadto przedstawiciel MS wskazał, że na rozstrzygnięcie polskiego Trybunału Konstytucyjnego oczekuje kolejna nowelizacja ustawy o Sądzie Najwyższym z 13 stycznia 2023 r., która (w przypadku stwierdzenia jej zgodności z Konstytucją) stanowi kolejne wyjście naprzeciw oczekiwaniom europejskich partnerów.

Przedstawicielka KRS stwierdziła, że różny jest sposób ukształtowania krajowych rad sądownictwa (jeśli są powołane w kraju) i procedury nominacyjnej. Sam ETPC w sprawie islandzkiej wskazał, że te modele są różne i może warto byłoby to wskazać w polskim stanowisku do KMRE.

Przedstawiciel MS przypomniał, że taki argument był podnoszony już przed ETPC.

W sprawie *Broda i Bojara p. Polsce* skarżącym nie przysługują środki indywidualne. Naruszenie miało charakter incydentalny (przepisy prawa, w oparciu o które odwołano prezesów i wiceprezesów sądów, już nie obowiązują). Jeśli natomiast chodzi o rozważenie efektu retrospektywnego i ponowne powołanie odwołanych prezesów (o czym jest mowa w decyzji KMRE), to wydaje się to być niemożliwe z uwagi na upływ okresu kadencji. Obecnie natomiast obowiązuje art. 27 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych, który przewiduje udział kolegium sądu oraz KRS w procedurze odwoławczej.

W kontekście sprawy *Grzęda*, przedstawiciel MS wskazywał, że mając na uwadze wyrok TK z 10 marca 2023 r., wyrok ETPC nie może zostać wykonany. Niemniej jeśli chodzi o dodatkowe argumenty to skoro w ocenie ETPC status członka Krajowej Rady Sądownictwa ma charakter cywilnoprawny, to dlaczego w wyroku nie odniesiono się do konieczności wykorzystania krajowych środków odwoławczych.

Przedstawicielka KRS dodała, że zaistniałe skrócenie kadencji nie było *de facto* skróceniem. Kadencje, które zainicjowano w KRS od stycznia 2000 r. to kadencje indywidualne, które nie były zgodne z Konstytucją (co potwierdził TK w 2018 r.; kadencja określona w Konstytucji jest kadencją łączną). W związku z tym wprowadzono ustawę, która wprowadziła zgodną z Konstytucją kadencyjność łączną członków KRS.

Ponadto przedyskutowano kwestię zasadności przedstawiania stanowisk przez stronę rządową w odpowiedzi na komunikacje składane przez uprawnione podmioty, w oparciu o art. 9 Regulaminu Komitetu Ministrów w formacie ds. praw człowieka, w świetle orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego w sprawach K 6/21 oraz K 7/21. W świetle konkluzji dyskusji, zasadne jest odnoszenie się do ewentualnych zarzutów dot. kwestii praworządności, przedstawianych w ramach tej procedury, przy czym, przy przekazywaniu odpowiedzi zasadne jest przywoływanie również wskazanych wyroków TK.

- **Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu środków generalnych w sprawach *P. i S. p. Polsce* (skarga nr 57375/08), *Tysiąc p. Polsce* (skarga nr 5410/03) i *R.R. p. Polsce* (skarga nr 27617/04) w związku z umieszczeniem spraw w agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów RE w czerwcu 2023 r. – referuje Ministerstwo Zdrowia**

Pełnomocnik przypomniał, że sprawy te dotyczą różnych aspektów dostępu do legalnych zabiegów przerywania ciąży w Polsce. Wyroki w tych sprawach zostały wydane w 2007 r., 2011 r., 2012 r. Wyroki te znajdują się w tzw. wzmocnionej procedurze nadzoru i są regularnie omawiane na posiedzeniach DH. Ostatni raz ich wykonywanie było badane we wrześniu 2022 r. przy czym nie odbyła się debata w tych sprawach (decyzja została przyjęta bez debaty). Przyjęta decyzja wskazywała na brak postępu w wykonywaniu (m.in. brak przyjęcia zunifikowanych wytycznych dla kobiet które chcą skorzystać z dostępu do legalnego zabiegu przerywania ciąży, brak reformy procedury sprzeciwu). Sprawy będą omawiane na posiedzeniu KMRE w czerwcu 2023 r. W czerwcu 2022 r. odbyły się konsultacje na wysokim szczeblu z Sekretariatem RE w celu zbadania możliwych rozwiązań nierozstrzygniętych kwestii.

Przedstawicielka Ministerstwa Zdrowia wskazała, że MZ przekazał najnowsze informacje dotyczące podejmowanych działań pisemnie w lutym 2023 r. Przekazano dane statystyczne, o które prosił KMRE. Dane statystyczne za 2022 r. będą dostępne w lipcu 2023 r.

Pełnomocnik poinformował, że aktualne informacje dotyczące wykonywania tych wyroków zostały już przekazane do KMRE. Przypomniał, że po wyroku TK w październiku 2020 r. została przeprowadzona akcja składania skarg do ETPC (*actio popularis*). ETPC zakomunikował stronie polskiej 24 skargi, w kilku sprawach ETPC skreślił skargi z listy spraw z uwagi na ich niepodtrzymywanie przez skarżące.

V. Pozostałe informacje i ogłoszenia

Przewodniczący poinformował o dalszych działaniach grupy roboczej Rady Europy ds. praw człowieka w sytuacjach nadzwyczajnych. Grupa przygotowała raport na temat składanych derogacji od Konwencji. Grupa przygotowuje teraz narzędzie dla państw (*toolkit*), które będzie mogło zostać wykorzystane w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych sytuacji w przyszłości.

Jan Sobczak
Pełnomocnik Ministra
/podpisano elektronicznie/